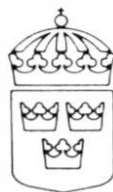

Motion till riksdagen

1988/89:Sk52

av Britta Bjelle m.fl. (fp)

med anledning av prop. 1988/89:126 om
ersättning för kostnader i ärenden och mål om
skatt, m.m.

Mot.
1988/89
Sk52—58

I propositionen föreslås en särskild lag för att göra det möjligt att ersätta en skattskyldig för hans kostnader för ombud eller biträde, utredning eller annat som skäligen behövs för att ta till vara hans rätt i ett ärende eller ett mål om skatt. Ersättning skall enligt förslaget, som också omfattar tullar och avgifter, endast kunna betalas ut om det med hänsyn till omständigheterna är oskäligt att han står för kostnaderna själv.

Föredragande statsråd påpekar att huvudregeln alltjämt skall vara att den skattskyldige själv svarar för sina kostnader i ordinära ärenden och mål om skatt, och att de föreslagna reglerna skall ses som undantagsregler.

Förslaget otillräckligt

Vi välkomnar att regeringen nu äntligen presenterar ett förslag i riktning mot stärkta möjligheter för den enskilde att få ersättning för sina kostnader i skattemål. Riksdagen har tidigare vid flera tillfällen gjort enhälliga uttalanden till förmån för lagstiftning som möjliggör ersättning för rättegångskostnader i skattemål, och i andra mål som handläggs enligt förvaltningsprocesslagen.

Det föreliggande förslaget är dock inte tillräckligt långtgående. Framförallt finner vi regeringens utgångspunkt oacceptabel, dvs. att ersättning skall vara undantag medan regeln fortfarande är att den skattskyldige får stå för hela kostnaden själv. Enligt vårt förmenande skall det vara en huvudregel att den som vinner en process, eller i vissa fall ett myndighetsförfarande om skatter, skall ha sina rättegångskostnader ersatta.

I ett flertal motioner under senare år har vi påpekat att den skattskyldiges möjligheter att erhålla ersättning för sina processkostnader i taxeringsprocessen är långtifrån tillräckliga. Den traditionella synen är att de enskildas rätt bevakas av myndigheter och domstolar, snarare än att dessa utgör en motpart i processen. I praktiken tillämpas dock inte denna ordning i taxeringsprocessen. Taxeringsintendentens roll i ett skattemål motsvaras av en åklagare i ett brottmål. I brottmål anses det självklart att den enskilde skall ha möjlighet till biträde av försvarare. Trots att denna parallell onekligen finns, anses inte samma rätt tillkomma den tilltalade i en skatteprocess. Detta förhållande gäller för övrigt den enskildes rätt till ersättning för rätte-

gångskostnader även i andra mål som handläggs enligt förvaltningsprocesslagen.

Eftersom taxeringsprocessen fått en kontradiktorisk prägel, dvs. domstolen dömer på det material som taxeringsintendenten respektive den skattskyldige har tillfört målet, hamnar de flesta skattskyldiga i ett ohjälpligt underläge. Vid en kontradiktorisk process är det för rättssäkerheten mycket viktigt att båda parter är jämnstarka och att båda parter har möjlighet och förmåga att ge en korrekt juridisk belysning åt sin uppfattning.

Som vi också i tidigare motioner anfört finns det såväl rättviseskäl som principiella skäl för att alla bör ha rätt att få sina kostnader täckta när de helt eller delvis vinner ett skattemål. Den enskilde bör även kunna erhålla ersättning i de fall där skattemyndigheterna använt hans fall i prejudikatsyfte.

Orimligt många trösklar

Även om den föreliggande propositionen vid en första anblick kan synas gå i just den riktning som vi förespråkade, finns det mycket som talar för att det i praktiken inte blir några egentliga förbättringar för den enskilde.

Ersättning kommer bara att beviljas när det "är oskäligt att kostnaden bärs av den skattskyldige". Statsrådet uttrycker det så att staten skall kunna betala enbart "i angelägna undantagsfall".

I de fall där ersättning kan komma i fråga måste dessutom bedömningen göras om kostnaden är skäligen. Ersättningen kommer att vara begränsad med hänsyn till en rad faktorer.

Kostnader under 5 000 kr. kommer inte att ersättas. Hänsyn skall tas till den skattskyldiges ekonomiska förhållanden i allmänhet. Juridiska personer eller företag skall inte annat än i speciella undantagsfall ges ersättning. Företag kan inte anlita juridisk utomstående hjälp om det finns någon på företaget som kan anses företräda företaget i tjänsten. Vidare skall hänsyn tagas till sakens beskaffenhet, ärendets handläggning, ärendets eller målets utgång m.m.

Vi tolkar detta som att spärrarna är så många att lagstiftningen inte kommer att fylla någon funktion. Självklart måste den skattskyldige få ersättning då hans fall används som prejudikat. Även i de fall då olika instanser dömer olika är det rimligt att anta att ett osäkert rättsläge råder. I dessa fall är det också självklart att den skattskyldige bör få ersättning.

Kostnadsberäkning

Vi anser, liksom det föredragande statsrådet, att det inte är rimligt att kräva att skattskyldig skall kunna få ersättning för sådana kostnader som uppkommer vid upprättandet av deklARATIONER och underlag för dessa. Där emot förtjänar det att påpekas att denna distinktion mellan deklARATIONSKOSTNADER och övriga kostnader inte är lika klar när det gäller företag. För dem gäller ju avdragsmöjligheter för alla kostnader för bokföringen. I praktiken utgör bokföringen i alla moderna redovisningssystem en del av dekla-

rationen och underlag för denna. I praktiken råder därmed avdragsrätt för deklarationskostnaderna för företagen.

Denna skillnad mellan fysiska och juridiska personer anser vi från rättvisesynpunkt bör leda till att en viss generositet bör präglade tillämpningen av lagen vid bedömningen av fysiska personers kostnader.

Mot. 1988/89
Sk52

Sammanfattning

Sammanfattningsvis anser vi alltså att lagtexten måste ändras så att rätt till ersättning för den som vinner ett mål eller ett ärende om skatt, avgifter och tullar blir regel, inte undantag. Det innebär också att den som delvis vinner ett sådant mål bör få täckning för del av sina kostnader.

Det föreliggande förslaget innebär alltför många spärrar som i praktiken allvarligt försvårar möjligheterna för den skattskyldige att få ersättning.

I alla fall där rättsläget kan anses vara oklart, dvs. inte endast vid prejudikat, utan även t.ex. när olika instanser dömt olika, måste den skattskyldige också kunna få ersättning.

Eftersom propositionen innebär ett steg i rätt riktning bör riksdagen godkänna den tills vidare, men begära att regeringen skyndsamt återkommer till riksdagen med ett kompletterat förslag.

Hemställan

Med anledning av det anförda hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär ett nytt förslag enligt de riktlinjer som anförts i motionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en generös attityd vid rättstillämpningen vad avser fysiska personers möjligheter till ersättning.

Stockholm den 14 april 1989

Britta Bjelle (fp)

Kjell Johansson (fp)

Ingrid Hasselström Nyvall (fp)

Leif Olsson (fp)

Anne Wibble (fp)